

دانشکده کشاورزی

پایان نامه کارشناسی ارشد در رشته اقتصاد کشاورزی

بررسی اقتصادی تولید خیار گلخانه ای در استان فارس

توسط

زهرة كرمى

استاد راهنما

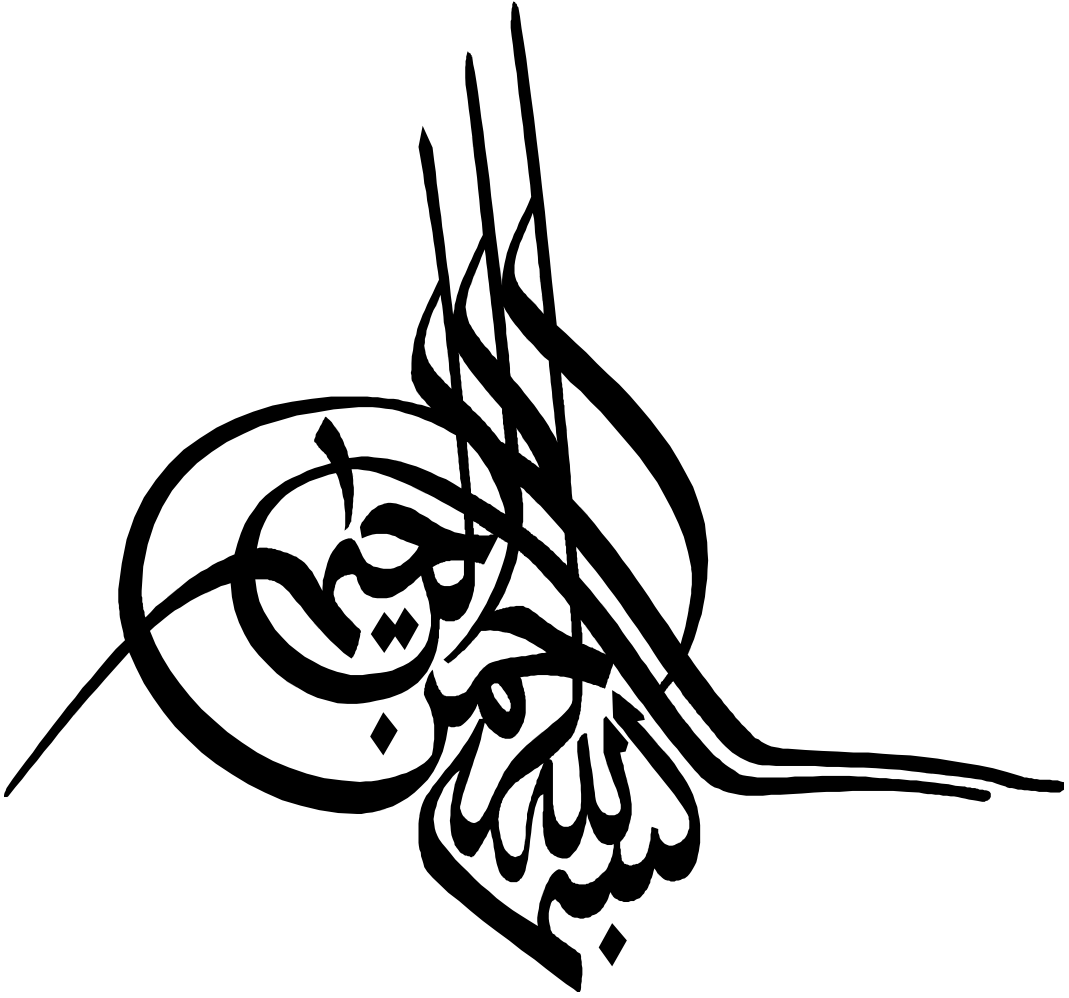
دکتر منصور زیبایی

اساتید مشاور

دکتر محمد بخشوده

دکتر جمال جوانمردی

بهمن ۱۳۹۰

به نام خدا

اظهارنامه

اینجانب زهره کرمی (۸۷۰۹۷۷) دانشجوی رشته کشاورزی گرایش اقتصاد دانشکده کشاورزی اظهار می‌کنم که این پایان‌نامه حاصل پژوهش خودم بوده و در جاهایی که از منابع دیگران استفاده کرده‌ام، نشانی دقیق و مشخصات آن را نوشته‌ام. همچنین اظهار می‌کنم که پژوهش و موضوع پایان‌نامه‌ام تکراری نیست و تعهد می‌نمایم که بدون مجوز دانشگاه دستاوردهای آن را منتشر ننموده و یا در اختیار غیر قرار ندهم. کلیه حقوق این اثر مطابق آیین‌نامه مالکیت فکری و معنوی از آن دانشگاه شیراز است.

نام و نام خانوادگی: زهره کرمی

تاریخ و امضا: ۱۳۹۰/۱۱/۱۵

تقدیم بہ مہربان فرشتگانی کہ:

لحظات ناب باور بودن، لذت و غرور دانستن، حرارت خواستن، عظمت رسیدن و تمام تجربہ ہای یکتا و زیبای زندگیم دیون حضور سبز

آہناست

تقدیم بہ پدر، مادر و ہمسر عزیزم

و ہمہ آنانی کہ ہستی علم دیون آہناست...

سپاس‌گزاری

اکنون که به لطف و یاری پروردگار این پژوهش به پایان رسیده است، بر خود لازم می‌دانم از تمام بزرگوارانی که مرا در طول این تحقیق یاری کردند تشکر و قدر دانی نمایم. در ابتدا از خانواده عزیزم که همواره در طول زندگی از حمایت‌های بی‌دریغشان برخوردار بوده‌ام و پیوسته مشوق من در فراگیری علم و دانش بوده‌اند، سپاسگزارم. از استاد راهنمای ارجمند جناب آقای دکتر منصور زیبایی برای تمام راهنمایی‌هایشان در طول انجام این پژوهش قدردانی می‌کنم و از اساتید مشاور محترم آقایان دکتر محمد بخشوده و دکتر جمال جوانمردی که هیچ‌گاه راهنمایی‌ها خود را از من دریغ نفرمودند، سپاسگزارم. برای دوستان عزیزم که پیوسته با پشتیبانی خود در دوران تحصیل و انجام این تحقیق همراهیم کرده‌اند، آرزوی موفقیت روز افزون دارم.

چکیده

بررسی اقتصادی تولید خیار گلخانه‌ای در استان فارس

توسط

زهرة كرمى

رشد روزافزون جمعیت، کاهش منابع آبی و زمین‌های قابل کشت به دلیل توسعه مناطق شهری، ضرورت استفاده کارا تر از منابع موجود را ایجاد می‌کند. در این زمینه، تکنولوژی تولید گلخانه‌ای، کارایی و بهره‌وری منابع در بخش کشاورزی را بهبود می‌بخشد. بنابراین، این یکی از مهم‌ترین روش‌های تأمین امنیت غذایی در کشورهای در حال توسعه است. با توجه به این شرایط، روش تحلیل فراگیر داده‌ها برای بررسی کارایی واحدهای تولید خیار گلخانه‌ای مورد استفاده قرار گرفت. همچنین، به دلیل مصرف بالای انرژی در تولیدات گلخانه‌ای، الگوی مصرف انرژی و ارتباط بین انرژی و عملکرد نیز با استفاده از شاخص‌های انرژی و مدل‌های اقتصاد سنجی ارزیابی شد. به دلیل اینکه تولیدات گلخانه‌ای در استان فارس به طور عمده بر روی این محصول متمرکز شده است، محصول خیار، برای این مطالعه انتخاب شد. نمونه‌ای مشتمل بر ۱۰۰ تولیدکننده، با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده، برای مصاحبه انتخاب گردید. نتایج نشان داد که میانگین کارایی‌های فنی، تخصیصی و اقتصادی، تحت بازده ثابت و متغیر نسبت به مقیاس به ترتیب ۰/۵۰، ۰/۶۰، ۰/۳۰ و ۰/۹۷، ۰/۸۰ و ۰/۷۸ می‌باشند. در نتیجه، امکان افزایش سطح تولید کل یا سود خیار گلخانه‌ای با استفاده از همین میزان نهاده و یا کاهش سطح نهاده‌ها در سطح فعلی تولید از طریق پر کردن شکاف بین بهترین تولیدکننده و سایر تولیدکنندگان وجود دارد. علاوه بر این، کل انرژی نهاده، نسبت انرژی ستاده-نهاده، بهره‌وری انرژی، انرژی خالص و ویژه به ترتیب ۱۸۱۰۴۷ مگاژول بر هکتار، ۰/۴۰، ۰/۵۰ کیلوگرم بر مگاژول، ۷۵۸۴۰- مگاژول بر هکتار و ۲ مگاژول بر کیلوگرم محاسبه شد. ارزیابی مدل اقتصاد سنجی نشان داد که نهاده‌های نیروی کار و آب آبیاری اثر معنی‌داری بر عملکرد خیار گلخانه‌ای داشته‌اند. در نهایت، مشخص شد که تأثیر تکنولوژی تولید گلخانه‌ای در بهره‌وری آب بسیار قابل ملاحظه است.

کلمات کلیدی: کارایی، روش تحلیل فراگیر داده‌ها، خیار گلخانه‌ای، بهره‌وری انرژی، استان فارس

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
فصل اول	
۲	مقدمه و اهمیت موضوع
۲	۱-۱- مقدمه
۴	۲-۱- اهمیت موضوع
۷	۳-۱- اهداف تحقیق
۷	۴-۱- فرضیات تحقیق
فصل دوم	
۹	مروری بر مطالعات
۹	۱-۲- مقدمه
۹	۲-۲- مطالعات مربوط به محاسبه کارایی
۲۱	۳-۲- مطالعات مربوط به انرژی
۲۸	۴-۲- مطالعات مربوط به بازاریابی
۳۶	۵-۲- ارزیابی مطالعات انجام شده
فصل سوم	
۳۹	نئوری و روش تحقیق

۳۹	۱-۳- مقدمه
۳۹	۲-۳- تعریف کارایی
۴۲	۳-۳- مدل کارایی با روش تحلیل فراگیر داده ها
۵۱	۴-۳- شاخص های انرژی
۵۵	۵-۳- تعیین شاخص های بهره وری آب
۵۶	۶-۳- تعیین اندازه بهینه گلخانه های تولید خیار
۵۷	۷-۳- بازاریابی محصول خیار گلخانه ای
۵۷	۱-۷-۳- ضریب هزینه بازاریابی و حاشیه های بازاریابی
۶۲	۲-۷-۳- کارایی بازاریابی
۶۳	۸- روش نمونه گیری و جمع آوری اطلاعات
۶۳	۱-۸-۳- داده های مورد نیاز
۶۳	۲-۸-۳- منطقه مورد مطالعه
۶۴	۳-۸-۳- روش نمونه گیری

فصل چهارم

۶۷	نتایج و بحث
۶۷	۱-۴- مقدمه
۶۸	۲-۴- ویژگی های گلخانه های مورد مطالعه
۶۸	۱-۲-۴- وضعیت حقوقی گلخانه داران
۶۸	۲-۲-۴- تعداد گلخانه های تولید خیار به تفکیک شهرستان ها
۷۰	۳-۲-۴- بررسی وضعیت سنی گلخانه داران
۷۰	۴-۲-۴- میزان تحصیلات گلخانه داران
۷۱	۵-۲-۴- میزان تجربه گلخانه اران
۷۱	۶-۲-۴- تفکیک مساحت گلخانه های تولیدی

- ۷۲-۷-۲-۴- بررسی وضعیت گلخانه های مورد مطالعه -----
- ۸۰-۳-۴- نتایج مربوط به کارایی -----
- ۸۰-۱-۳-۴- کارایی های فنی، تخصیصی و اقتصادی با بازده ثابت به مقیاس (CRS) -----
- ۸۳-۲-۳-۴- نتایج کارایی های فنی، تخصیصی و اقتصادی با بازده متغیر -----
- ۸۵-۳-۳-۴- نتایج کارایی های فنی و مقیاس با بازده متغیر -----
- ۸۷-۱-۳-۳-۴- تعیین الگوی مناسب برای واحدهای ناکارا -----
- ۹۳-۲-۳-۳-۴- مقایسه میانگین مصرف واقعی و مصرف بهینه نهاده های تولیدی -----
- ۹۴-۴-۴- اندازه گیری انرژی واحدهای تولیدی -----
- ۹۴-۲-۴-۴- تجزیه و تحلیل انرژی مورد نیاز و شاخص های کارایی انرژی برای محصول خیار گلخانه‌ای -----
- ۱۰۱-۱-۲-۴-۴- بررسی میزان مصرف آب در تولید خیار گلخانه ای -----
- ۱۰۵-۲-۲-۴-۴- سهم انرژی های مستقیم و غیر مستقیم، تجدیدشونده و تجدید ناشونده از کل انرژی مصرفی برای محصول خیار -----
- ۱۰۶-۳-۲-۴-۴- برآورد اقتصاد سنجی جهت بررسی اثر انرژی های مصرفی بر عملکرد ۱۰۶ -----
- ۱۰۶-۴-۲-۴-۴- بررسی اثر انرژی نهاده های مستقیم و غیر مستقیم بر عملکرد محصول خیار گلخانه ای -----
- ۱۰۷-۵-۲-۴-۴- اثر انرژی نهاده های تجدید شونده و تجدید ناشونده بر عملکرد محصول خیار -----
- ۱۰۸-۶-۲-۴-۴- تجزیه کارایی فنی انرژی نهاده های مصرفی گلخانه های تولید خیار بر اساس مدل BCC -----
- ۱۰۹-۷-۲-۴-۴- میزان ذخیره انرژی نهاده های مختلف -----
- ۱۱۱-۵-۴- نتایج محاسبه اندازه بهینه گلخانه های تولید خیار -----
- ۱۱۲-۱-۵-۴- نتایج بازاریابی گلخانه های تولید خیار -----
- ۱۱۴-۱-۱-۵-۴- برداشت خیار و مسیرهای بازاریابی محصول -----
- ۱۱۶-۲-۵-۴- شاخصهای بازاریابی -----

- ۱۱۶-----۴-۵-۲-۱- حاشیه ها و سهم عوامل بازار
- ۱۱۸-----۴-۵-۲-۲- ضریب هزینه بازاریابی
- ۱۱۸-----۴-۵-۲-۳- کارایی بازاریابی
- ۱۲۰-----۴-۵-۲-۴- بررسی قیمت تمام شده یک کیلو خیار گلخانه ای

فصل پنجم

- ۱۲۲----- نتیجه گیری و پیشنهادها
- ۱۲۲----- ۵-۱- نتیجه گیری
- ۱۲۸----- ۵-۲- پیشنهادها
- ۱۳۰----- منابع

فهرست جدول ها

عنوان	صفحه
جدول ۴-۱- وضعیت حقوقی گلخانه های تولید خیار	۶۶
جدول ۴-۲- فراوانی گلخانه های مورد مطالعه به تفکیک شهرستان	۶۶
جدول ۴-۳- توزیع سنی گلخانه داران	۶۸
جدول ۴-۴- توزیع تحصیلی گلخانه داران	۶۸
جدول ۴-۵- بررسی میزان تجربه گلخانه داران	۶۹
جدول ۴-۶- خلاصه آماری اراضی مورد استفاده برای تولید خیار گلخانه ای و فراوانی مساحت گلخانه ها	۷۰
جدول ۴-۷- توصیف آماری متغیرهای مورد استفاده در مدل	۷۵
جدول ۴-۸- بررسی میزان عملکرد واحدها	۷۹
جدول ۴-۹- بررسی وضعیت مصرف آب در گلخانه های مورد مطالعه	۷۸
جدول ۴-۱۰- خلاصه آماری و توزیع فراوانی مقادیر کارایی واحدهای تولید خیار	۸۳
جدول ۴-۱۱- خلاصه آماری و توزیع فراوانی مقادیر کارایی فنی و مقیاس واحدهای تولید خیار	۸۴
جدول ۴-۱۲- نتایج حاصل از تخمین کارایی فنی تحت بازده متغیر به مقیاس در واحدهای تولید خیار	۸۶
جدول ۴-۱۳- الگوگیری واحد تولیدی شماره ۱۴	۹۱
جدول ۴-۱۴- مقایسه میانگین مصرف فعلی و بهینه نهاده ها در هکتار برای تولید خیار گلخانه ای	۹۲
جدول ۴-۱۵- انرژی معادل نهاده ها و ستاده ها در تولیدات کشاورزی	۹۴
جدول ۴-۱۶- الگوی مصرف انرژی در تولید خیار گلخانه ای	۹۵
جدول ۴-۱۷- بررسی میزان بهره وری آب در گلخانه های تولید خیار	۱۰۰
جدول ۴-۱۸- مقدار انرژی نهاده های مستقیم و غیرمستقیم، انرژی نهاده های تجدیدشونده و تجدید ناشونده و مقادیر شاخص های انرژی	۱۰۱

- جدول ۴- ۱۹- نتایج حاصل از تخمین اثر انرژی نهاده های مصرفی بر عملکرد محصول خیار گلخانه ای ----- ۱۰۵
- جدول ۴- ۲۰- نتایج حاصل از برآورد اثر نهاده های مستقیم و غیر مستقیم بر عملکرد محصول خیار گلخانه ای ----- ۱۰۷
- جدول ۴- ۲۱- نتایج حاصل از برآورد اثر نهاده های تجدید شونده و تجدید ناشونده بر عملکرد محصول خیار گلخانه ای ----- ۱۰۸
- جدول ۴- ۲۲- نتایج کارایی فنی و مقیاس تحت بازده متغیر (BCC) ----- ۱۰۹
- جدول ۴- ۲۳- نتایج حاصل از ذخیره سازی انرژی نهاده های مختلف ----- ۱۱۱
- جدول ۴- ۲۴- فراوانی مساحت گلخانه ها در مقایسه با اندازه بهینه ----- ۱۱۳
- جدول ۴- ۲۵- هزینه های بازاریابی برای یک کیلوگرم خیار گلخانه ای ----- ۱۱۸
- جدول ۴- ۲۶- کارایی بازاریابی خیار گلخانه ای در مسیرهای مختلف ----- ۱۱۹
- جدول ۴- ۲۷- قیمت تمام شده برای خیار گلخانه ای ----- ۱۲۰

فهرست شکل ها

صفحه	عنوان
۶۷-----	شکل ۴-۱- وضعیت پراکندگی گلخانه ها ی مورد مطالعه به تفکیک شهرستان ها
۷۱-----	شکل ۴-۲- گلخانه با تونلهای هلالی شکل
۷۱-----	شکل ۴-۳- گلخانه با تونلهای گنبدی شکل
۷۲-----	شکل ۴-۴- وضعیت راهروها در گلخانه
۷۵-----	شکل ۴-۵- وسیله گرمایشی بخاری همراه با فن و لوله های دمنده هوا
۷۴-----	شکل ۴-۶- روش آبیاری قطره ای در گلخانه ها
۱۱۵-----	شکل ۴-۷- مسیرهای بازاریابی خیار گلخانه ای در استان فارس

فصل اول

مقدمه و اهمیت موضوع

۱-۱- مقدمه

در این فصل ابتدا اشاره ای مختصر به گلخانه، تولیدات گلخانه ای و نقش اقتصادی آن شده و در ادامه اهمیت موضوع و همچنین اهداف و فرضیات تحقیق بیان شده است.

در گذر توسعه کشاورزی از معیشتی به تجاری جنبه های اقتصادی تولید محصولات کشاورزی از اهمیت فراوانی برخوردار می باشد. رشد جمعیت و افزایش مصرف سرانه که با سطح درآمد و زندگی افراد جامعه همبستگی زیادی دارد، دو مسئله مهم در تأمین نیازهای غذایی برای افراد جوامع در حال پیشرفت از جمله ایران است و در این میان نقش استفاده مؤثر و بهینه از منابع محدود آب و خاک از اهمیت ویژه ای برخوردار است (ترکی هرچگانی، ۱۳۸۸).

گسترش کمیابی منابع، همواره بشر رو به تزايد را به این فکر وا داشته است تا برای تأمین نیاز غذایی خود راه حل مناسبی بیندیشد. از سوی دیگر، یک عدم هماهنگی بین عرضه و تقاضا در فصول مختلف برای محصولات کشاورزی نیز وجود دارد. این دو مسأله باعث به وجود آمدن ابعاد تازه تری در اقتصاد گلخانه شده است. با توجه به افزایش بیکاری (به ویژه فارغ التحصیلان رشته های کشاورزی) و نیز اهمیت یافتن بازاریابی و بازاریپسندی این محصولات، مسئله امنیت غذایی و توجه به توسعه صادرات، توسعه کشت های فشرده گلخانه ای مورد توجه بیشتری از سوی سیاست گزاران و مردم قرار گرفته است (مهرابی بشرآبادی، ۱۳۸۶).

احداث گلخانه برای تولید سبزی ها و میوه های خارج از فصل و همچنین گل و گیاهان زینتی از قرن ۱۷ میلادی در اروپا آغاز شد و تولید این محصولات با هدف تجاری در ایران از اوایل دهه

۴۰ شروع و در سالهای پس از انقلاب و حدود دهه ۷۰ رشد فزاینده ای به خود گرفت. در ابتدا از این سیستم کشت در مناطق گرمسیری مثل سیستان و بلوچستان، هرمزگان، خوزستان و جیرفت برای تولید محصولات جالیزی در فصل زمستان و آن هم تنها با استفاده از پوشش گلخانه ای بدون داشتن هیچ نوع سیستم حرارتی و برودتی مورد استفاده قرار گرفت. اما در چند سال اخیر و به ویژه در برنامه پنج ساله چهارم توسعه، توسعه و ساماندهی گلخانه ها و ایجاد مجتمع ها و شهرک های گلخانه ای، ایجاد محیط های تحقیقاتی به منظور توسعه کشت گلخانه ای، توسعه سالانه ۵/۵ درصدی گلخانه های تولید سبزی و صیفی و میوه های گلخانه ای و توسعه سالانه ۳/۷ درصدی گلخانه های گل و گیاهان زینتی مورد توجه بیشتری قرار گرفت (وزارت جهادکشاورزی، ۱۳۸۷). کشت های گلخانه ای عمدتاً در سه بخش عمده ی سبزیجات، گل و گیاهان زینتی و میوه جات و در برخی از موارد پرورش قارچهای خوراکی را شامل می شود (بی دریغ، ۱۳۷۸).

در کشور ایران سالانه حدود ۱۳/۵ میلیون تن محصولات سبزی و صیفی برای مصرف داخلی، توسط گلخانه ها تولید می شود. برای تولید این مقدار محصول سبزی و صیفی در فضای باز سالانه باید ۴۰۰ هزار هکتار از اراضی کشور به کشت این محصولات اختصاص می یافت، ولی با احداث گلخانه ها با اختصاص یک دهم فضای در نظر گرفته شده برای این میزان می توان به تولید مورد نظر رسید (ترکی هرچگانی، ۱۳۸۸).

کشت گلخانه ای امروزه به عنوان یکی از مهمترین و پیشرفته ترین شاخه های علوم کشاورزی نمود پیدا کرده است. با توجه به این نکته که ایران در منطقه کم آبی در جهان قرار دارد، حرکت به سمت این نوع کشاورزی مفید است. همچنین جوان و ارزان بودن نیروی کار پتانسیل بسیار خوبی برای تولید گلخانه ای ایجاد کرده است.

کشت گلخانه ای دارای محاسنی از جمله استفاده کاراتر از منابع، عرضه دائمی، اشتغال زایی و عملکرد بالاتر می باشد و نیاز به سرمایه بالاتر، دانش فنی بیشتر و مسائل بهداشتی و زیست محیطی از معایب این نوع کشت به شمار می آید (مهرابی بشرآبادی و زینل زاده، ۱۳۸۶).

۱-۲- اهمیت موضوع

بشر از روز اول تاکنون همیشه برای این تلاش می کرده که بیشتر تولید کند تا سود و منفعت بیشتری کسب کند. او در قرون اخیر خصوصاً در وضعیت فعلی به این نتیجه رسیده است که قبل از اینکه بخواهد سود خود را ماکزیمم کند باید هزینه ها و عوامل تولید خود را برای تولید کالاها و خدمات حداقل کند (خوشخوی و همکاران، ۱۳۷۲). عمده ترین دلیل این است که انسان با محدودیت عوامل تولید و نهاده ها مواجه است و از طرفی جهان شاهد افزایش جمعیت و به تبع از آن افزایش مصرف مواد غذایی و تغذیه است که برای پاسخگویی به این وضعیت چاره ای جز استفاده بهینه و کارا از عوامل تولید ندارد. اما برای رسیدن به این هدف استفاده از تکنولوژی روز، لازم و ضروری به نظر می رسد تا بتواند ظرفیتهای جدید ایجاد کند و به مقصود خود برسد، کشور ایران هم مانند سایر کشورها از نکات ذکر شده مستثنی نیست و عوامل تولید در آن محدود و کمیابند. قدم اولیه استفاده از عوامل تولید برای بدست آوردن بیشترین محصول توجه به کارایی و بهره وری می باشد که در تمام قوانین و برنامه های توسعه کشور به آن توجه خاصی شده تا جایی که هر اداره و دستگاهی به نحوی دنبال افزایش کارایی و بهره وری خود است.

از آنجا که کشور ایران از جمله کشورهایی است که در مناطق خشک و نیمه خشک جهان قرار دارد همواره با معضل کمبود آب مواجه بوده است و همچنین بحران خشکسالی در سالهای اخیر کشور را بیشتر از گذشته با این معضل درگیر نموده است. بنابراین برای ادامه حیات تأمین آب از نیازهای ضروری کشاورزی این کشور بوده و برای سازگاری با محیط استفاده بهینه از منابع آب و خاک امری اجتناب ناپذیر است. کمبود آب یکی از تنگناهای توسعه اقتصادی در کشور می باشد. هرگونه مساعدت در بهبود وضعیت این عامل می تواند گامی در جهت توسعه اقتصادی به خصوص در مناطق روستایی باشد. افزایش جمعیت و به تبع آن تقاضا برای تهیه محصولات کشاورزی و همچنین فصلی بودن تولید محصولات سبب شده که برای تأمین نیاز مردم راهکارهایی در نظر گرفته شود تا هم میزان تولید افزایش یابد و هم امکان تولید محصولات در خارج از فصل میسر باشد. از جمله این راهکارها کشت محصولات (اعم از سبزی و میوه) در گلخانه می باشد. از این

طریق نه تنها تولید افزایش می یابد بلکه در هر فصلی می توان نسبت به تولید اقدام نمود (بی نام، ۱۳۸۳).

صنعت تولیدات گلخانه ای صنعتی پویا ست که سابقه چهار قرنی در دنیای امروز دارد و رقبای پر قدرتی در عرصه جهانی در حال توسعه دانش و توان تولید و تنوع بخشی به تولیدات و کاهش هزینه های تولید هستند. با توجه به موارد ذکر شده اگر چه به کشت های گلخانه ای به عنوان پدیده ای نو که محصول تکنولوژی مدرن در بخش کشاورزی می باشد توجه می شود که پیشینه نسبتاً کوتاهی در ایران دارد و جذابیت ویژه ای در بین اقشار مختلف جامعه به ویژه در بین کشاورزان پیشرو پیدا کرده است، اما ابعاد گوناگون این موضوع آن گونه که باید شناخته شده نیست و تحقیق جامعی که تمام زوایای مسئله را مورد بررسی قرار داده باشد وجود ندارد (برزگر و همکاران، ۱۳۸۳).

مطالعات و تجارب کنونی حاکی از آن است که کشت گلخانه ای از جنبه میزان عملکرد و درآمد نسبت به کشت باز موفق تر است. اساساً در شرایط طبیعی عوامل اصلی رشد گیاه یعنی آب و خاک را تنها می توان تا حدودی مناسب رشد گیاه ساخت اما کنترل و تنظیم دمای محیط و نیز نور از دست کشاورز خارج بوده و این در حالی است که در کشت گلخانه ای این دو عامل را می توان کاملاً کنترل نموده و در جهت رشد مطلوب گیاه تنظیم کرد (فروتن، ۱۳۸۳).

بیشترین سطح گلخانه ها در کشور (حدود ۹۰ درصد) به ترتیب در استان های تهران (۲۲۴۸/۱ هکتار)، کرمان (در جیرفت و کهنوج ۱۰۵۴/۷ هکتار)، اصفهان (۹۴۰/۷ هکتار)، یزد (۵۴۷/۲ هکتار)، مرکزی (۳۶۲/۹ هکتار)، خوزستان (۳۲۵/۱ هکتار) و مازندران (۲۳۷/۳ هکتار) قرار دارد (وزارت جهاد کشاورزی، دفتر گل و گیاهان زینتی، ۱۳۸۷).

در شرایطی که استان ها عمدتاً با ایجاد سطوح گلخانه ای سعی در صرفه جویی در مصرف آب دارند، در استان خشکسالی زده فارس که آب عامل محدود کننده رشد کمی کشاورزی به شمار می رود، سطح زیر کشت محصولات گلخانه ای استان به عنوان قطب کشاورزی، فقط هشت دهم درصد از سطوح گلخانه ای کشور می باشد که رقم بسیار ناچیزی به شمار می رود. با توجه به اینکه یکی از مهمترین ابعاد گلخانه ها، بعد اقتصادی آن است و همچنین توجه به کمیابی منابع آبی که

در این استان به طور جدی مطرح است، انجام مطالعه ای برای بررسی وضعیت موجود، ضروری به نظر می رسد.

محصول خیار گلخانه ای یکی از اصلی ترین سبزیجات گلخانه ای در جهان می باشد. از سال ۲۰۰۲ تا ۲۰۰۷، مساحت گلخانه های ایران از ۳۳۸۰ هکتار به ۶۶۳۰ هکتار، افزایش یافته است که سهم محصولات گلخانه ای به ترتیب، سبزی و صیفی (۵۹.۳ درصد)، گل و گیاه (۳۹/۸۱ درصد)، میوه ها (۰/۵۴ درصد) و قارچ های خوراکی (۰/۳۵ درصد) بوده است (امید، ۱۳۸۹).

سطح زیر کشت گلخانه های استان فارس در سال ۹۰-۱۳۸۹ برای تولید سبزی و صیفی گلخانه ای شامل، خیار، گوجه فرنگی، فلفل و سایر سبزیجات گلخانه ای، ۶۱۴۵۲۳ مترمربع و ۱۸۰ واحد می باشد که ۴۸ هکتار آن زیر کشت خیار گلخانه ای است و میزان تولید ۷۸۴۱/۷۶۵ تن برآورد شده است. با توجه به آمارهای ارائه شده، محصول خیار بیشترین مساحت و بیشترین میزان تولید را در بین سایر محصولات گلخانه ای استان، دارا می باشد (جهاد کشاورزی، ۱۳۸۹).

۳-۱- اهداف تحقیق

- ۱- برآورد کارایی های فنی، تخصیصی و اقتصادی تولید خیار گلخانه ای و تعیین عوامل مؤثر بر آن
- ۲- بررسی میزان مصرف انرژی و شاخص های کارایی انرژی در خیار گلخانه ای و مقایسه آن با میزان مصرف نهاده ها در تولیدات خارج از گلخانه
- ۳- نقش گلخانه در افزایش بهره وری آب در تولید خیار گلخانه ای
- ۴- تعیین اندازه بهینه گلخانه
- ۵- بررسی قیمت تمام شده خیار گلخانه ای و مسیر بازاریابی آن

۴-۱- فرضیات تحقیق

- ۱- از طریق پر کردن شکاف بین بهترین تولید کننده خیار گلخانه ای با سایر تولید کنندگان می توان میزان تولید خیار گلخانه ای را به مقدار زیادی افزایش داد.
- ۲- کارایی انرژی در تولید خیار گلخانه ای بیشتر از کارایی انرژی در تولید خیار در فضای باز است.
- ۳- میزان بهره وری هر متر مکعب آب در تولید خیار گلخانه ای به مراتب بیشتر از بهره وری هر متر مکعب آب در تولید خیار در فضای باز است.